

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!

Marcus Tullius Cicero

-DE AMICITIA – scurta prezentare-

Orator stralucit al lumii latine, om de stat al Romei republicane, Cicero ne aduce, prin opera sa de ganditor politic, admirator al intelepciunii Greciei clasice, marturia istorica a unei epoci de dureroasa criza. Timpul in care se desfasoara si se curma tragic viata lui Cicero este ultimul veac inainte de Hristos. Sfarsitul lui Cicero precede si exprima simbolic prabusirea regimului republican. Au urmat, implacabil, Principatul lui Octavianus Augustus si Roma imperiala.

In culmea poporului roman, Cicero a fost intampinat cu dreapta pretuire. Astfel, in predoslovie la Letopisetul Tarii Moldovei de la zidirea lumii pana la 1601, Nicolae Costin, fiu al marelui cronicar Miron Costin, scrie cu sinceritate, dar si cu emfaza retorica: „Nime mai bine si mai pre scurt toata desfatarea istoriei n-au cuprins, iubite cetitoriule, decat acela domnul voroavei ramlenesti, Cicero...”. Pentru Dimitrie cantemir, Cicero este „marele Demostene al romanilor”, model al frumoasei rostiti si pentru urmasi. In 1846, Ion Heliade Radulescu, unul dintre ctitorii culturii romanesti, raspandea chemarea pentru o „Biblioteca Universala”. Printr-un program editorial de 10 ani, „Biblioteca” avea misiunea sa ofere in limba romana „232 de capodopere ale tuturor timpurilor”. Intre acestea, Cicero: Opere filozofice si morale. Pe primul plan al atentiei lui Heliade se afla De republica (Despre republica), tratat al lui Cicero in care se dezbate problema alcatuirii constitutionale a statului. In 1874, Societatea Academica Romana premia pe Dimitrie August Laurian, fiul filologului si istoricului August Treboniu Laurian, pentru traducerea celebrei Filipice ale lui Cicero, indreptate impotriva lui Marcus Antonius. In vremurile mai apropiate noua, celor de azi, numeroase personalitati ale literelor si istoriei au continuat sa ofere culturii tarii noastre versiuni tot mai ample, mai reusite ale operelor lui Cicero, insotite de cuprinzatoare studii Latinesti si istoricii romani care au scos in evidenta valoarea literara, precum si valoarea documentara a scrierilor lui Cicero – inclusiv a nepretuitelor lui scrisori – au evocat, uneori, asemanari de destin. Marcu Tullius Cicero – (pe care, asa cum amintea poetul latin Iuvenal, „Roma libera l-a numit parinte al patriei”) – a murit asasinat, in pragul batranetii, de un centurion patricid. Asadar, opera si activitatea lui M. Tullius Cicero constituie o permanenta sursa de inspiratie si un important si prolific obiect de studiu, chiar si pentru contemporani.

Opera lui Cicero cuprinde mai multe domenii, dintre care cele mai importante sunt filozofia si retorica.

Opera filozofica este una foarte vasta, in mare parte inspirata din filozofia greaca, reluand anumite curente din acea perioada, dar reusind cu mare arta sa depaseasca un simplu epigonism, printr-o Interpretatio Romana de exceptie. Originalitatea sa consta in puterea de selectie si sinteza, de adaptare a modelului cultural si filozofic grec la spiritualitatea si mentalitatea romana a vremii sale.

Dintre lucrarile cele mai semnificative din aceasta arie a activitatii sale se pot aminti: De amicitia, De senectute, De officiis, Tusculanae disputatione, De natura deorum, De fato, De finibus bonorum et malorum etc..

Putine opere morale ale lui Cicero au fost scrise mai liber, mai direct, mai convingător, si putine au cucerit admiratia cititorilor din toate timpurile ca Laelius sau Despre prietenie, căci in ea vorbeste nu numai cărturarul, ci omul si prietenul, care evocă, intr-un moment de mare frământare sufletească, pretul si farmecul prieteniei, de care n-a fost niciodată lipsit. Lucrarea e dedicată lui T. Pomponius Atticus, prietenul de-o viață, si invie, prin titlu si cuprins, o altă prietenie rară - omnia praeclara rara - aceea dintre Laelius inteptul si Scipio cel Tânăr. Data compunerii ei se fixează prin noiembrie-decembrie 44 a.Chr.. In prefata cărții a II-a la De divinatione publicată in lunile următoare mortii lui Cezar, Cicero, făcând o trecere in revistă a lucrărilor lui filozofice, n-o aminteste; din introducerea la De amicitia aflăm că De senectute, dedicată de asemenea lui Atticus, apăruse mai înainte, probabil înainte de Idele lui Martie; in De officiis vedem că lucrarea fusese publicată „dar despre prietenie am vorbit intr-altă carte, intitulată Laelius”. Exemplul tiranului care nu se poate bucura de prietenii adevărate, ilustrat in De amicitia prin persoana regelui Tarquinius Superbus (28, 35, 53), este probabil o aluzie la Caesar, precum amintirea lui Coriolan (36, 42), care pornise război impotriva patriei lui, este o aluzie la Marcus Antonius, cu care lupta incepuse (Filipica a III-a este rostită la 20 decembrie 44 a.Chr.). Mobilitatea acestui spirit, care in asemenea grele imprejurări găseste răgazul compunerii unei astfel de lucrări, de atata elevatie a gandirii, de atata seninătate a reflectiei morale si de atata cuceritoare frumusetate a formei, e uimitoare. In setea lor după căutarea izvoarelor de care autorul s-ar fi folosit, cercetătorii nu dovedesc mare lucru: isi reprezintă pe Cicero aservit unui text pe care nu-l slăbeste din ochi decat spre a căuta un altul, zice cu dreptate Laurand. Ni se spune, după o informatie a lui Aulus Gellius, că e posibil ca Cicero să fi citit cartea lui Teofrast cu acelasi titlu si că s-a putut inspira din alte lucrări, astăzi pierdute. Dar ne putem consola - continuă acelasi învățat francez - că nu găsim răspuns la toate aceste întrebări, căci ele sunt, până la urmă, secundare; ceea ce face interesul lucrării De amicitia nu sunt tratatele astăzi uitate, ci farmecul unic pe care Cicero a stiut să-l puna aici, si acesta a făcut opera lui nemuritoare.

Bibliografie

Istoria literaturii latine, Eugen Cizek
Despre prietenie, Marcus Tullius Cicero

VIATA DE LICEU

se traieste o singura data!